

Аннотація. В статті розглянуті педагогічні погляди вітчизняних просвітителів, професійна діяльність яких розвивалася на території України, впливала на розвиток музичної освіти і сприяла формуванню її гуманістичних основ. В роботі проаналізовані погляди таких педагогів-просвітителів як М. Коцюбинський, І. Франко, П. Грабовський, С. Русова, А. Макаренко, Г. Ващенко, В. Сухомлинський. Особливо автор зупинилася на регіональному аспекті вибраної проблематики – має місце спроба дослідити гуманістичні основи музичної освіти школярів в закладах Северного Приазов'я.

Ключові слова: музичне виховання, просвітителі, ХХ століття, школярі

HUMANISTIC VIEWS OF UKRAINIAN EDUCATORS TO THE PUPILS' MUSICAL EDUCATION IN THE XX CENTURY: HISTORICAL, PEDAGOGICAL AND REGIONAL APPROACHES

S. BREGNEVA, staff member department of theory and methods musical education and choreography, Boghdan Khmelnytskyi Melitopol State pedagogical University

Summary The article examines the pedagogical views of local educators whose professional activity unfolded on the territory of Ukraine, influenced the development of musical education and contributed to the formation of its humanistic foundations. This research analyzes the attitudes of teachers as M. Kotsyubinsky, I. Franko, P. Grabowski, S. Rusova, Makarenko, G. Vashchenko, V. Suhomlinsky. Separately, the author highlighted the regional aspect of the selected issues is an attempt to explore the humanistic foundations of music education pupils in the schools of the Northern Priazov'ya.

Keywords: music education, educators, the twentieth century, pupils

УДК 377.35:378

ОБГРУНТУВАННЯ СУТНОСТІ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНЖЕНЕРІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ

І. М. БУЦИК, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України

Анотація. У статті подано обґрунтування визначень понять «компетентність», «дослідницька компетентність», «дослідницька компетентність інженерів аграрного профілю, подано характеристику їх змісту.

Ключові слова: компетентність, інженер, аграрне виробництво, якість особисті, професійна інженерна діяльність

Постановка проблеми. Нинішнє реформування системи вищої освіти в Україні зумовлене входженням нашої держави до європейської освітньої політики, що ставить перед вітчизняними вищими навчальними закладами завдання підвищення якості підготовки фахівців. Означені позиції були задекла-

© І. М. Буцик, 2016

ровано у 2005 році у рамках визначених єдиних критеріїв та стандартів якості освіти, а також проголошено директиви забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти. Саме від тоді проблема якості підготовки фахівців у вищих навчальних закладах України набула більш широкого відкритого обговорення у напрямках пошуків оптимальних шляхів її вирішення.

Сучасний розвиток суспільства висуває чітко окреслений запит на підготовку фахівця як творчої особистості, здатної самостійно мислити, генерувати нові ідеї, приймати нестандартні конструктивні рішення. Відтак основним завданням модернізації сучасної вищої освіти в Україні має стати орієнтири на формування особистості фахівця, який здатен адаптуватися і розвивається в нових умовах, компетентно розв'язувати професійні і соціальні завдання у типових та нестандартних виробничих та суспільних ситуаціях. Означені позиції визначені пріоритетними до 2021 р. у Національній стратегії розвитку освіти в Україні.

Наслідком проголошених державних освітніх стратегій є цілеспрямовані зміни у організаційних підходах до підготовки фахівців в Україні, спрямованих на уведення європейських стандартів та принципів забезпечення якості підготовки з урахуванням вимог ринку праці. На сьогодні загальнодержавним документом, який визначає узагальнені вимоги до підготовки фахівців різних кваліфікаційних рівнів, є національна рамка кваліфікацій. Зазначений документ був розроблений на основі рекомендації Європейського Парламенту і Ради ЄС щодо затвердження Європейської рамки кваліфікацій для організації навчання упродовж життя.

Згідно європейської та національної рамок кваліфікацій сучасний фахівець має володіти здатністю розв'язувати складні задачі у певній галузі професійної і навчальної діяльності, демонструвати майстерність та новаторство для вирішення складних і непередбачуваних проблем. Зазначене ґрунтується на необхідності оволодіння особистістю фахівця здатностями розв'язувати наявні задачі і проблеми під час здійснення професійної діяльності або організації власного навчання. Тому з метою досягнення більш високої якості підготовки фахівців в державі слід спрямувати зусилля на пошук оптимальних шляхів організації освітніх процесів, в основі яких формування знань, умінь і навичок для ефективного здійснення дослідницької діяльності.

Означена проблема безпосередньо торкається і підготовки фахівців для сільського господарства, серед яких і інженери аграрного профілю. На сьогодні галузевими стандартами освіти визначено, що в основі професійної діяльності фахівця-інженера лежить виконання ним певних видів робіт спрямованих на проведення досліджень, здійснення розрахунків, підготовку моделей, створення нового об'єкту або виробу, його реконструкції, модернізації, що відповідає заданим вимогам. Безпосередніми професійними завданнями інженера аграрного профілю є проведення ним певних досліджень з метою проектування систем та технологічних процесів, комплектування виробничо-технічної бази, вивчення та налагодження виробництва тощо. Означене ставить на перший план необхідність підготовки компетентного інженера, здатного виконувати дослідницьку діяльність. Отже, з метою визначення оптимальних шляхів підготовки компетентних інженерів аграрного профілю, актуальною постає проблема визначення сутності понять «дослідницька компетентність інженерів аграрного профілю».

Аналіз останніх джерел і публікацій. На сьогодні в науковій теорії поширені різні погляди щодо визначення поняття «дослідницька компетентність»

(Н. Аксьонова, Б. Ананьєв, А. Багачук, Ю. Бойчук, Л. Борисенко, Т. Бражий, М. Головань, Л. Голуб, С. Грозан, І. Зимня, Ю. Караван, О. Козирєва, Н. Кузьміна, В. Новакова, О. Норкіна, А. Маркова, В. Міхно, Н. Солодюк, Н. Овчарук, Н. Осипова, О. Поментун, Є. Попова, Н. Рібаков, В. Симоненко, Н. Солодюк, О. Ушаков, В. Шадріков, М. Шашкіна, В. Яценко та ін.). Проте у зазначених працях здебільшого немає єдності у визначенні сутності поняття дослідницької компетентності. Висвітлення поглядів науковців у напрямі обґрунтування поняття «дослідницької компетентності інженерів аграрного профілю» у наукових працях взагалі не зустрічається.

Таким чином, на даному етапі нашого дослідження **завданнями даної роботи** стало визначення сутності поняття «дослідницька компетентність інженерів аграрного профілю».

Виклад основного матеріалу. У національній рамці кваліфікацій вказується, що компетентність визначається як здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності і інші особистісні якості [8]. У законі України «Про вищу освіту» (2014 р.) компетентність визначається як динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [4].

У перекладі з латинської мови «компетентність» означає коло питань, у яких людина добре обізнана, має знання та досвід (від лат. «compete» – добуваюсь, відповідаю, підхожу) [5]. Також «компетентність» визначають як набуту у процесі навчання інтегровану здатність особистості, яка складається із знань, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці [5]. Крім цього, на сьогодні у науковому колі існує чимало думок щодо визначення поняття «компетентність».

Проведений аналіз поглядів науковців на визначення сутності поняття «компетентність» дозволив встановити, що її на сьогодні її розглядають як коло питань, у яких людина добре обізнана (енциклопедичні та словникові визначення, національна рамка кваліфікацій); здатність особистості (В. Кальней, І. Мося, Г. Селевко, С. Шишов та ін.); здатність і готовність особистості (Н. Боритко, П. Грабовський, Г. Селевко, Ю. Татур, О. Ушаков); якість або сукупність якостей особистості (М. Головань, С. Осипова, А. Хуторський, Ф. Шаріпов, В. Яценко та ін.); сукупність компетенцій (М. Головань, А. Єгоров, І. Клак, Л. Литвинова, Ю. Рубін, А. Хуторський та ін.); характеристика особистості (Н. Аксьонова, Л. Голуб, С. Грозан та ін.).

У результаті аналізу наукових визначень поняття «компетентність» було встановлено, що зазначене явище, у першу чергу, об'єднує в собі сукупність знань, вмінь, навичок, особистісних якостей, інтересів та цінностей. Це дозволяє науковцям розглядати компетентність як «інтегративне», «інтегральне», «інтегроване» явище. У терміні «інтеграція» в освіті вбачають процес взаємозближення та об'єднання будь-яких елементів (частин) в одне ціле, а також характеристика зв'язку певних частин [6]. У перекладі з латинської мови «integrum» – означає ціле, «integratio» – відновлення [6]. Тому, спираючись на висвітлене, слід вважати, що компетентність є інтегрованим явищем, оскільки уособлює об'єднання знань, вмінь, навичок, якостей особистості, інтересів та цінностей.

Іншою характерною особливістю компетентності науковці визначають здатність або готовність (або здатність і готовність) особистості до здійснення успішної діяльності у певній сфері. Здатності – це індивідуально-психологічні особливості особистості, що є умовами успішного здійснення даної діяльності, і виявляються володінні знаннями, уміннями і навичками. Готовність розглядається стан мобілізації всіх психофізіологічних систем людини, які забезпечують ефективне виконання певних дій [9]. На основі проведених теоретичних досліджень вбачаємо суттєву різницю у зазначених поняттях. Отже, вважаємо, що компетентність характеризується безпосередньо здатністю і готовністю особистості до здійснення успішної діяльності, оскільки людина може бути зданою до виконання діяльності, але може бути не готова до цього за певних на то причин.

На основі аналізу наукових праць та власних досліджень вважаємо, що компетентність – це, у першу чергу, якість особистості, оскільки вона визначається специфікою, що відрізняє і особистість, і зазначену якість, від усіх інших. А, характеристикою особистості вважаємо поняття «компетентний», як той, кого характеризують як готового і здатного до здійснення цілеспрямованої діяльності. Крім цього, проведене теоретичне дослідження дає підстави вважати, що компетентність є інтегрованою якістю, оскільки вона виявляється у її готовності і здатності особистості до здійснення цілеспрямованої діяльності у певній сфері на основі сформованих знань, умінь, навичок, якостей, інтересів та цінностей.

Наступним етапом нашого дослідження є обґрунтування сутності поняття «дослідницька компетентність інженера аграрного профілю».

Дослідницька професійна діяльність нині розглядається як специфічна діяльність фахівця, що спрямована на цілеспрямовану постановку та виконання ним пошуково-пізнавальних завдань. Результатом дослідницької діяльності є отримання фахівцем нового знання, що стає основою для створення певного об'єкта, процесу, технології, методики тощо. Вважається, що дослідження – це пошук нових знань або систематичне розслідування з метою встановлення фактів. А, наукове дослідження – це особлива форма процесу пізнання, систематизоване та цілеспрямоване вивчення об'єктів, в якому використовують засоби та методи науки, і яке закінчується формулюванням знання про об'єкт, що досліджується [5].

На думку багатьох педагогів дослідницьку компетентність слід розглядати як складову компетентності, тобто компетенцією, зокрема як: складову професійної компетентності (В. Адольф, А. Деркач, Т. Смоліна); елемент загальної та професійної освіченості (Б. Гершунський, В. Лаптев); складову пізнавальної компетентності (А. Хуторський); компонент до «компетенції, що стосується діяльності людини» (І. Зимня). Низка науковців трактують дослідницьку компетентність з різних позицій, зокрема її розглядають як: якість особистості (Н. Аксьонова, Ю. Бойчук, М. Головань, В. Новакова, О. Норкіна, Н. Солодюк, Н. Осипова, О. Ушаков, В. Яценко та ін.); сукупність особистісних якостей (Б. Ананьєв, Н. Кузьміна, А. Маркова, В. Міхно, Є. Попова, Н. Рібаков, В. Шадриков та ін.); характеристику особистості (А. Багачук, Т. Бражий, Л. Голуб, С. Грозан, І. Зимня, О. Козирева, Н. Овчарук, О. Поментун, В. Симоненко, М. Шашкіна та ін.); готовність особистості (Л. Борисенко, Ю. Караван, Н. Солодюк). Найпоширенішим науковим трактуванням дослідницької компетентності є «якість особистості», що є інтегрованою:

- інтегрована особистісна якість, що ґрунтується на наявних знаннях,

уміннях, навичках особистості і характеризується готовністю та здатністю самостійно формувати нові знання (С. Осипова) [7];

- інтегрована якість особистості, що характеризується готовністю і здатністю до самостійного пошуку у вирішенні нових проблем та творчого перетворення дійсності на основі сукупності знань, умінь, навичок та ціннісних установок (О. Ушаков) [11];

- інтегративна цілісна якість особистості, що поєднує в собі знання, уміння, навички, ціннісні ставлення та особистісні якості і виявляється в готовності та здатності здійснювати дослідницьку діяльність з метою отримання нових знань шляхом застосування методів наукового пізнання, застосування творчого підходу в цілеспрямованості, плануванні, прийнятті рішень, аналізі та оцінці результатів діяльності (М. Головань, В. Яценко) [2];

- інтегральна характеристика особистості, яка визначається взаємодією когнітивного, метакогнітивного та ціннісно-смыслового компонентів (Н. Аксьонова) [1].

- якісна характеристика особистості, яка виявляється в усвідомленій готовності здійснювати активну дослідницьку діяльність (С. Грозан) [3].

На основі поданих вище визначень, можна стверджувати, що дослідницька компетентність слід розглядати як інтегровану якість особистості, що виявляється у готовності і здатності до здійснення цілеспрямованої дослідницької діяльності. Тому на даному етапі доречно було б визначити специфіку інженерної дослідницької діяльності в аграрному виробництві.

Сучасна інженерна діяльність є специфічною особливою формою професійної трудової діяльності, спрямованої на вирішення технічних завдань, механізації та автоматизації технологічних процесів, створення нової техніки. Загалом поняття «інженерія» (від лат. «ingenium» – здібність, винахідливість) розглядають як галузь людської інтелектуальної діяльності по застосуванню досягнень науки у вирішенні конкретних проблем людства [5]. Інженерна професійна діяльність характеризується застосуванням наукових і професійних знань, професійних (інженерних) умінь і навичок для розробки необхідних технологічних процесів та технічних об'єктів, що здійснюють зазначені процеси.

На сьогодні виділяють три основні напрямки інженерної діяльності фахівців [10]: забезпечення технологічних робіт, організація виробництва, експлуатація техніки; дослідження, проектування, розробка, винахід; організація і управління складною інженерною діяльністю, комплексне дослідження і системне проектування. На основі аналізу галузевих стандартів освіти інженерних кадрів та посадових інструкцій інженерів аграрного профілю дозволяє виділити такі основні професійні функції фахівця: конструкторська (проектувальна), експлуатаційна, ремонтна, управлінська і організаційна.

В аграрному виробництві інженерна діяльність заснована на необхідності використання техніки для роботи із природними ресурсами, навколишнім середовищем. Предметом професійної діяльності інженера в сільськогосподарському виробництві є технічні об'єкти (машини, механізми, пристрої, агрегати), які функціонують у єдності з об'єктами та явищами природи. Основним завданнями дослідницької професійної діяльності інженерів аграрного профілю є виконання ним певних видів робіт щодо забезпечення роботи техніки, здійснення конструювань, діагностики та налагодження техніки, визначення ефективності їх функціонування тощо. Тому в основі дослідницької компетентності інженера аграрного профілю є володіння ним уміннями щодо вимірювання, розрахунків, визначень, обчислень, оцінювань параметрів, характеристик, ве-

личин та станів для забезпечення функціонування сільськогосподарської техніки, використовуючи при цьому відомі закони, теорії, закономірності, моделі, методи, засоби, прийоми та алгоритми. Інженер аграрник має самостійно обирати методи, засоби, прийоми, алгоритми, критерії для розв'язання дослідницьких професійних завдань, а також за потребою змінювати, доповнювати, адаптувати існуючі методи, засоби, прийоми, алгоритми та методики. Спираючись на закони та закономірності розвитку природи, суспільства та виробництва інженер має знаходити нестандартні способи їх розв'язання; проектувати та моделювати, проводити лабораторні дослідження та експерименти з сільськогосподарською технікою, прогнозувати та оцінювати отримані результати.

Отже, проведений аналіз наукових праць та власні дослідження дозволили визначити дослідницьку компетентність майбутнього інженера аграрного профілю як інтегровану якість особистості, що виявляється у готовності і здатності до здійснення цілеспрямованої дослідницької діяльності при вирішенні техніко-технологічних професійних завдань у агропромисловій галузі на основі попередньо сформованих знань, умінь, навичок, особистісних якостей, інтересів та цінностей для забезпечення технологічних робіт, організації і управління виробництвом, експлуатації та ремонту техніки, проектування та розробки техніко-технологічних процесів.

Висновки з проведеного дослідження. На даному етапі нашого дослідження нами було поставлено завдання обґрунтувати поняття «дослідницька компетентність інженера аграрного профілю». У результаті проведеного дослідження прийшли до висновку, що під дослідницькою компетентністю інженера аграрного профілю слід розуміти інтегровану якість особистості, що виявляється у готовності і здатності до здійснення цілеспрямованої дослідницької діяльності при вирішенні техніко-технологічних професійних завдань у агропромисловій галузі на основі попередньо сформованих знань, умінь, навичок, особистісних якостей, інтересів та цінностей.

Перспективи подальших досліджень. Пріоритетним напрямом подальшої роботи є визначення структури дослідницької компетентності інженерів аграрного профілю.

Література

1. Аксенова Н. А. Особенности развития исследовательской компетентности студентов-историков на различных этапах обучения в вузе / Н. А. Аксенова // Высшее образование сегодня. – 2009. – № 9. – С. 29-31.
2. Головань М. С. Сутність та зміст поняття «дослідницька компетентність» / М. С. Головань, В. В. Яценко // Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі: збірник наукових праць. Випуск VII. – Кривий Ріг: Видавничий відділ НМетАУ, 2012. – С. 55- 62.
3. Грозан С. В. Методологічні підходи до визначення сутності та змісту поняття «дослідницька компетентність» / Грозан С. В. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kspu.kr.ua/ua/ntmd/konferentsiy/3-mizhnarodna-internet-konferentsiia-2015/seksiia-5/3605>.
4. Закон України «Про вищу освіту», 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>.
5. Короткий тлумачний словник української мови [За ред. Д. Г. Гринчишина]. – К.: «Просвіта», 2004. – 607 с.
6. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка / С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова. – М.: ИТИ Технологии, Издание 4-е, доп., 2006. – 944 с.

7. Осипова С. И. Развитие исследовательской компетентности одаренных детей [Электронный ресурс] / С. И. Осипова. – ГОУ ВПО «Государственный университет цветных металлов и золота» – Режим доступа: <http://www.fkgpu.ru/conf/17.doc>.

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p>.

9. Психологический словарь / В. В. Давыдов и др. – М.: Педагогика-Пресс, 1996. – 440 с.

10. Стюпін В. С., Горохов В. Г., Розов М. А. Філософія науки і техніки. Підручник [Електронний ресурс] / В. С. Стюпін, В. Г. Горохов, М. А. Розов. – Режим доступа: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks.

11. Ушаков А. А. Развитие исследовательской компетентности учащихся общеобразовательной школы в условиях профильного обучения: автореферат дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / А. А. Ушаков. – Майкоп, 2008. – 26 с.

REFERENCES

1. Aksenova N. A. Osobennosti razvitiya issledovatel'skoy kompetentnosti studentov-istorikov na razlichnyh etapah obucheniya v vuze / N. A. Aksenova // Vysshee obrazovanie sehodnya. – 2009. – № 9. – S. 29-31.

2. Holovan M. S. Sutnist ta zmist poniattia «doslidnytska kompetentnist» / M. S. Holovan, V. V. Yatsenko // Teoriia ta metodyka navchannia fundamentalnyh dystsyplin u vyshchii shkoli: zbirnyk naukovykh prats. Vypusk VII. – Kryvyi Rih: Vydavnychiy viddil NMetAU, 2012. – S. 55- 62.

3. Hrozan S. V. Metodolohichni pidhody do vyznachennia sutnosti ta zmistu poniattia «doslidnytska kompetentnist» / Hrozan S. V. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://http://www.kspu.kr.ua/ua/ntmd/konferentsiy/3-mizhnarodna-internet-konferentsiia-2015/seksiia-5/3605>.

4. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu», 2014 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>.

5. Korotkyi tlumachnyi slovnyk ukraïnskoi movy [Za red. D. H. Hrynchyshyna]. – K.: «Prosvita», 2004. – 607 s.

6. Ojegov S. I. Tolkovy slovar russkogo yazyika / S. I. Ojegov, N. YU. SHvedova. – M.: ITI Tehnologii, Izdanie 4-e, dop., 2006. – 944 s.

7. Osipova S. I. Razvitie issledovatel'skoy kompetentnosti odarenykh detey [Elektronnyi resurs] / S. I. Osipova. – GOU VPO «Gosudarstvennyi universitet tsvetnykh metallov i zolota» – Rejim dostupu: <http://www.fkgpu.ru/conf/17.doc>.

8. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 lystopada 2011 r. № 1341 «Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ramky kvalifikatsii» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p>.

9. Psiholohicheskyi slovar / V. V. Davydov i dr. – M.: Pedagogika-Press, 1996. – 440 s.

10. Stiopin V. S., Horohov V. H., Rozov M. A. Filosofiia nauky i tehniky. Pidruchnyk [Elektronnyi resurs] / V. S. Stiopin, V. H. Horohov, M. A. Rozov. – Rezhym dostupu: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks.

11. Ushakov A. A. Razvitie issledovatel'skoy kompetentnosti uchashchysya obscheobrazovatel'noy shkoly v usloviyah profil'nogo obucheniya: avtoreferat dis... kand. ped. nauk: 13.00.01 / A. A. Ushakov. – Maykop, 2008. – 26 s.

ОБОСНОВАНИЕ СУЩНОСТИ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ИНЖЕНЕРОВ АГРАРНОГО ПРОФИЛЯ

И.М. БУЦЫК, кандидат педагогических наук, доцент кафедры педагогики Национального университета биоресурсов и природопользования Украины

***Аннотация.** В статье представлены обоснования определений понятий «компетентность», «исследовательская компетентность», «исследовательская компетентность инженеров аграрного профиля, дана характеристика их содержания.*

***Ключевые слова:** компетентность, инженер, аграрное производство, качество личности, профессиональная инженерная деятельность*

ESSENCE RATIONALE OF RESEARCH COMPETENCE OF ENGINEERS WITH AGRICULTURAL PROFILE

I. BUTSYK, Ph. D. Pedagogics, associate professor of the Department of Pedagogy of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

***Summary.** In the article it is considered the definition rationale of «competence», «research competence», «research competence of engineers with agricultural profile», there is reviewed the research competence of engineers with agricultural profile as integrated quality of personality, manifested in the willingness and ability to implement targeted research in solving technical and technological professional tasks in the agroindustrial sector.*

***Keywords:** competence, engineer, agricultural production, the quality of personality, professional engineering activity*

УДК 37:502:159.947.23(100)

ВИХОВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ КОЛЕДЖІВ В РАМКАХ МІЖНАРОДНИХ ВИМОГ

О. О. ВАКУЛЕВИЧ, здобувач кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ)

***Анотація.** У статті обґрунтовано необхідність виховання екологічної відповідальності студентів аграрних коледжів. Подано перелік міжнародних документів, ратифікованих Україною, які регулюють ведення сільськогосподарського виробництва на засадах сталого розвитку. Проаналізовано міжнародні протоколи та конвенції, що визначають соціальну відповідальність фахівців аграрної сфери.*

***Ключові слова:** відповідальність, екологічна відповідальність, соціальна відповідальність, міжнародні екологічні конвенції, екологічне виховання студентів аграрних коледжів*

© О. О. Вакулевич, 2016